

ADATOK A MAGYARORSZÁGI JÚRA-IDŐSZAKI KORALLOK ISMERETÉHEZ

KOLOSVÁRY GÁBOR
(XXXIV—XLII. táblával)

Magyarországról Koch N. 1909-ben említ először egyetlen jura korallfajt (*Trochocyathus truncatus* Zittel) a tatai Kálváriadomb titon rögéből.

Hazai titonkorallfaunánkzöme a Bakonyhegységben található. Egyéb lelőhelyről származó leletek igen gyérek. A liászból csak 4 faj került még elő. A magyarországi júrában kevés korallpadot ismerünk.

Vizsgálati anyagom a Földtani Intézet és a Magyar Nemzeti Múzeum Föld- és Őslénytára gyűjteményeiből való.

Őslénytani leírás

A N T H O Z O A
M A D R E P O R A R I A
Cyclocorallia

Fam.: *Montlivaltiidae* Dietrich 1926?

Montlivaltia sp.

Zirc, Pintérhegy, titon. Egy 6×15 mm átmérőjű kehelyátmetszet. Teljesen át van kristályosodva. Sövényei csak helyenként láthatók homályosan. Szerkezetükből azonban semmi nem látszik. A polip széle hullámos-lebenyes, ami jellemző a Montlivaltiakra.

Thecosmilia rojanica Frech *pannonica* n. ssp.

Alsóperre, Csengőhegy ÉNy-i részéről dachsteini liász mészkőben. Erősen kristályosodott telepdarab. Legnagyobb csőátmérő 13×12 mm. Frech típusában legnagyobb átmérő csak 10 mm. Csőtávolságok nem szabályosak. Sövényszám 22—24. Ciklus 3. Téka vastag. Ezt a fajt különleges szaporodási módja jellemzi. Oldalbimbói csak álbimbók. Kelyhen belül fiatal leánypolip fűződik le, mely az anyapolip gyors növekedése miatt oldalra szorul és növésben az anyapolip növekedése mellett lemarad. Ezért keletkeznek aztán rendszertelen növesű polipáriumok. Leletünk egy a triászból a liászbá átmenő korall a dachsteini mészkő izopikus kifejlődésében. Eddig Achsensee mellől triász—liász átmenő dachsteini mészkőből ismertük. Hazai példányunk nem típusos, ezért új alfajnak kell tekintenünk.

Fam.: *Amphistraeidae*

Epismilia aff. *lausonensis* K o b y 1889.

Tata, Kálváriadomb, titon. Magányos polipátmetszet tíz nagy sövényvel. A kis sövények aránytalanul gyengébb kifejlődésűek. A sövények felülete szemcsés-tűskés. A központi oszlopocska lemezalakú. A központban tabularendszer fejlődik ki, s egy vagy két sövényvégződés egymásba összefut. A kehelytér így bizonyos kétoldali részarányosságot nyer. Az epitéka vékony, az ál-fal azonban jól fejlett. Ez az alak az alsó-malm rauráci al-emeletéből ismert.

? *Calamosmilia* sp.

Zirc—Borzavár közti útmenti feltárásban titon mészkőből. 28 mm hosszú, enyhén hajlott szarvalakú magányos polip. Kehelyátmérő 12×7 mm. Teljesen átkristályosodott. Egyetlen helyen lehet a szélén némi sövénybázisrendszert látni. 5 mm-re 15 sövénybázis számolható; K o b y szerint 13—14.

Fam.: *Eusmiliidae* Verrill

Cyathophora cf. *cesaredensis* K o b y 1904.

Tata, Kálváriadomb, titon vörös mészkőből. Telepmagassága 35 mm. Szélessége 20 mm. Kelyhei egyenlőtlen kifejlődésűek, polipcsövek szétágazók. A sövénybázisok mentén a visceralis harántléc-rendszer feltárult. Kehelyátmérők 2—5 mm. A kehelyközpontok közti távolság 2—7 mm. A sövények jól fejlettek, de nem érik el a kehelyközpontot. Legnagyobb sövények száma 12. Ciklus 3, de kifejlődése nem szabályos. Központi oszlopocska nincs. A szaporodás kehelyközi bimbózással történik. Leletünkre jellemző a sövények durvasága és vastagsága. Emellett erősen csökevényesek, azaz rövidiek. Ismert az alsó-malm sequáni alemeletéből.

Discocoenia aff. *bonomiensis* T h o m e s 1889.

Lábatlan, Tölgyhát kőfejtő; dogger tűzkőből egy magányos polip. Átmérője 9×10 mm. Ciklus 3. Van 11 nagy és 11 kisebb, valamint 22 alig fejlett sövény. A kehelyközpontig 10—11 sövény ér el. A sövények vastagok. A kolumella-gyűrű kifejlődik. A fal vastag. Epitéka van. Endotékalis elemek nem látszanak. Ismeretes a bath-emelet rétegeiből Angliából.

Fam.: *Caryophyllidae*

? *Caryophyllia* sp.

Tata városban talált vörös titon mészkőben. Két leletátmetszet 3×1 , illetve 5×3 mm nagyságban. Belsejük átkristályosodott és a sövények összetöredezettek. Fialat példányok maradványai.

Caryophyllia cf. *psilontoni* Q u e n s t e d t 1881.

Borzavár, Páskomoldal, vízmosásból fehéres-sárgás, halvány szürkés-rózsaszínes árnyalatú liász dachsteini mészkőben, erősen átkristályosodott polipátmetszet. Átmérője 18×15 mm. Sövényzete sűrű, 5 mm-re 12 nagy sövény jut. Kelyhenbelüli bimbózás nyomai látszanak. Ezt a fajt Németországból a liász alfa rétegekből ismerjük.

Caryophyllia cf. *liasica* Quenstedt 1881.

Előbbi lelet mellett ; 14×15 mm átmérőjű, a felszín fölél 4 mm-re kiálló átkristályosodott polip-lelet, melynek szélén 5 mm-re 8 sövényvégződés esik. A németországi liász alfa rétegekből ismert faj.

Trochocyathus truncatus Zittel 1870.

Borzavár, Páskomtető, mélyebb és fehér titonmészkövekből. Előkerült még a tatai kálváriadombi lelőhelyről is. Karcsú, magányos polip, bázisa kis talpban végződik. Magassága 13 mm. A kehely átmérői a 11 mm nagyságot elérik. Sövényciklus 4, vagy 3. A legkisebb ciklus csökevényes. Tíz sövény központig ér. A sövények felülete szemcsés. Zittel szerint az I. és II. rendű sövények kifejlődése egyforma, a III. és IV. r. sövények rendkívül vékonyak és csökevényesek. A központi oszlopocska pálcikás szerkezetű. Legtöbb koronalemezke (pali) összenő, leginkább a III. ciklusúak maradnak különállóak. Ezt a fajt Koch N. már említi Tatáról a titonból, Zittel pedig a tátrai Rogoznyik-mellőli titonból írta le. A bakonyi példányok némileg eltérnek a Zittel-féle típusos alakoktól.

Trochocyathus primaeva (Zittel) 1878 (*Pleuwsomia primaeva* (Zittel). — *Caryophyllia* Zittel és *Pleisomia* Kobay)

Borzavár, Páskomtető, mélyebb titonmészkövekből. Polipbázis nem mindig végződik talpacskában. Alakja hosszúkás. A II. r. sövények központi végei kibukkosodnak. Az I. r. sövények vékonyak, A koronalemezkek aprók, leginkább a III. ciklus előtt különállóak. A központi oszlopocska csökevényes és sejt szerkezetű. Sövényciklus 3—4. A bimbózás kelyhen-beli. A leánypolip kezdeti kialakításában az anyapolip sövényei jelentős részt vesznek. Polipmagasság 35—40 mm. Kehelyátmérő 8—9 mm. Zittel a kárpáti alsó-titonból, Rogoznyik mellől írta le.

Thecocyathus sp.

Királyszállítás—Kisgyón mellett, a tűzköves árokban, a bakonyhegységi fehér doggermészkövekből. A leleten 40 külső borda lefutását állapíthatjuk meg. A polipalak lapos, a nemzetségre jellemző korong-alakú. A feltárt bázisban 24 vastag sövény számolható meg. Ez épp a fele annak, melyet a kifejlett példányokról az irodalmi adatok enlítenek. Polip-leletünk átmérője 5×5 mm. Vastagsága 1,5 mm. A letört nyél nyoma 2×2 mm átmérőjű. Nyeles volta igazolja, hogy fejletlen példány. Idős példányok a nyelüket később elvesztik.

Thecocyathus mactraeformis n. sp.

Borzavár, Páskomtető mélyebb és fehér titonmészkövekből. Magányos, széles polipok. Átmérőjük 8—19 mm. Az I. r. sövények száma 14. Erősek és tuskézetek. Kifejlődésük nem egyenletes. Központi végeik koronalemezkekhez érnek. Két sor koronalemezke van. A központi oszlopocska jól fejlett. A fiatalabb egyéneken nyél-nyomokat találni. Átlagos polipmagasság 3—6 mm. Hasonlít nagyon a doggerbeli *Thecocyathus mactra* fajra, de sövényszám és korkülönbség miatt ezzel nem lehet azonosítani.

Thecocyathus baconica n. sp.

Borzavár, Páskomtető mélyebb titonjából. Előbbinél magasabb alakú: és pedig 1 cm. Átmérője 11×11 mm. Bázisátmérő 3×3 mm. Nyél-nyom van. A központi oszlopocska csökevényes. Sövényciklus 3. Az I. r. sövények bázisukban piramis-alakúak,

központi részük jellegzetesen elvékonyodó. Előttük koronalemezkek nincsenek. Tehát csak egy sor koronalemezke van. A II. r. sövények hosszúak és vékonyak. A III. r. sövények csökevényesek. A fal nem túl vastag. Epiteka harántráncokkal.

? *Trochocyathida* sp.

Borzavár, Páskomtető alsó-liász vörös mészkőből. Egy 6 mm hosszú, meghajlott polipocská, meglehetősen rossz megtartású állapotban. Felülete rárakódásokkal. Csak helyenként látszik külsejének feltárult része néhány sövényvel és a központi oszlopocská nyomával.

Undulocyathus n. gen.

A polip fala nem perforált, tehát tömör. A polip alakja hosszú, keskeny, hengerded. A bázis enyhén hajlik és talpas kiképződésű. A központi oszlopocská papillás szerkezetű és nem csökevényes. A sövények tüskések. E sövény-rendszer különben hasonlatos a többi rokon nemzetségbeliéekéhez. A polip külsején a hosszbordázat lefutása nem egyenes, hanem hullámos. Ez a hullámos kiképződés olykor szemcsesorokká szakad fel, de ez esetben is a szemcsesor lefutása hullámos. Ezért adom ennek az új nemzetségnek az *Undulocyathus* nevet.

Undulocyathus hungaricus n. sp.

Borzavár, Páskomtető, alsó-titonból 2,5 mm hosszú, karcsú, hengerded polip, enyhén hajlott bázissal. Kehelyátmérője 5 mm. Bázisátmérője 3 mm. A fal vastag, sövényciklus 3. Az I. r. sövények durvák és vastagok, felületük szemcsés-tüskés. Számuk 10. Ugyancsak 10 másodrendű sövényt lehet megszámlálni; ezeknek központi végei bunkósak. A koronalemezkek jól fejlettek, a központi oszlopocská ellenben kicsiny, de nem csökevényes. A kehelyátmérő tojásdad-alakú, nem rétegnomástól ered, hanem természetesen kialakulás.

Undulocyathus noszkyi n. sp.

Borzavár, Páskomtető, alsó-titon. Egy polip bázisrész, mely az előbbtől abban is különbözik, hogy a külső bordázata szemcsesorból áll. Sövények ciklusa itt is 3 és a sövények kifejlődése egyenlőtlen. Sövényszám 32. Az I. r. sövények száma 12—14. A kehelyátmérő köralakú, nem elliptikus. Ezt az alakot gyűjtőjéről ifj. Noszky J.-ről nevezem el.

Genus: *Lingulosmia* Kobay.

Egy sövény a kehelytér két részre tagolja, mint egy nyelvecske. Innen a nemzetség neve is.

? *Lingulosmia* sp.

Borzavár, Páskomtető, a 390 m. p.-tól ÉK-re tömör, barnásrózsaszínes titon mészkőben egy 6×8 mm, a kőzet felületén errodált polipátmetszet. Magányos korall. Nem tökéletesen, de nagyjában mégis megfigyelhető a nemzetségre jellemző egyetlen nagyranőtt sövény, mely a kehely közepén túlnyúlik és ezáltal az egész kehelytér kétoldali, többé-kevésbé részarányos részre osztja. A többi sövény is viszonylagosan vastag. Köztük a harántkötések megfigyelhetők. Jellemző még az is, hogy a polipátmetszet nem kör, sem nem ellipszis, hanem az ötszögű kiformalódáshoz hajlik. A megolvasható sövények száma leletünkön 45 körül van.

Fam. *Fungidae* Dana (emend. Duncan) 1848.

Microsolena agariciformis Etallon 1858.

Borzavár, Páskomtető alsó- és felső-titonból. Egyetlen padképző korall a magyar jurában. Külsőjét, azaz alsó felületét vastag körkörös építéka borítja. A telep alakja lapos, lemez vagy félhold alakú, de nagy fokban polimorfizációra hajlamos. Nagyságuk a 10 cm-t is eléri. A bázis széles nyéllel végződik. A kelyhek egymástól 4—10 mm-nyi távolságra vannak. Központi oszlopocska van, de olykor csökevényes és hiányozhat is. A sövények szemcséstüskések. A sövényszám egy-egy kehelyben 40—60. A telep több lapos réteg egymásra növéséből lapos, kenyérformájú képletekké nő. Ez a telepképződési forma a gömbölyded kialakulástól eltér. Ezt a lapos-növést helyszíni okokkal magyarázhatjuk. Valószínű igen sekély csendes tengervízben fejlődtek ki, mely esetben a korallok általában széles, lapos alakot öltenek. A gömbölyded forma inkább mozgékony, hullámjárásosabb partrészekben fejlődik. Ez a faj ismert a portugáliai sequáni, valamint a Stramberg melletti titon-emeletekből.

Microsolena rotula Kobay *pannonica* n. sp.

Borzavár, Páskomtető alsó-titon mészkőből több magányos, lapos, korongkör- vagy tojásdad alakú polip. Előbbi fajjal sövény szerkezetileg és sövényalakilag meg egyező, de magányosságával elütő, nem telepképző korall. Kehelyközpontja mély kutacs-kával, kehelyfelülete általában domborodó. A legnagyobb példányok átmérője 30 × 24 mm. Sövényszám 100 körül váltakozik. A kehelyszélen 5 mm-re 9 sövénybázis számolható. A szaporodás úgy történik, hogy a kehelyközpontban leánypolip fűződik le, de a leánypolip nem minden esetben válik le az anyapolipról, hanem vele együtt marad. Ez utóbbi esetben 3—4 sövény a központban összefut úgy, hogy haránt fekszik a többi sövény sugaras irányának s egy hosszú lemez-alakú központi oszlopocska családok képét nyújtja. Ezek a magyarországi példányok eltérnek a svájci példányoktól, mivel mind jóval nagyobbra nőnek, mint amazok. Ezért külön alfajnak kell tekintenem.

Microsolena sp.

Borzavár, Páskomtető, tűzköves vörös mészkőből a titon-emeletből. Egy cm hosszúságban a tűzkőanyagba egy *Microsolena* töredék ágyazódott be. Bár a cefalopodás, tűzköves és krinoideás titonképződmények padépitő korallok számára kedvezőtlenek, mégis néhány magányos korall, vagy töredék előkerülhet, ha a hálátlanok ígérekző és meddő keresés időt pazarló munkáját kitartóan folytatjuk.

Fam.: *Poritidae*

Microsmilia sp.

Zirc, pintérhegyi titon-kőfejtőben kis, rossz megtartású lelet került elő. Átmérője 5 × 5 mm. Sövényei durvák, vastagok, a központi oszlopocska helyett kolumella-gyűrű nyomait láthatjuk.

HYDROZOA

Hydrozoa sp.

Borzavár, Páskomtető alsó-liász vörös mészkőből kis, 7 × 5 mm átmérőjű telepecske került ki. Zooid csövei igen jól láthatók, de a lelet bővebb leírásra nem alkalmas. A csövek sorjában való elhelyezkedése megállapítható. Ugyaninnen még több, hasonló rossz megtartású lelet került elő.

Egy másik *Hydrozoa*-maradvány a borzavár—zirici út 3 km-es útköve melletti kőfejtőből kalciteres, rózsaszínű, szemcsés titon-mészköből került elő. A telep szét van nyomva és csak töredékeiből lehet arra következtetni, hogy egy újjbegyalakú telep lehetett.

Fam. : *Milleporididae* Yabe et Sugiyama 1935.

Milleporidium sp.

Borzavár, Páskomtető alatti zirici út titon-kőfejtőinek anyagából két lapos telep-töredék került elő. A gasztro- és daktilopórusok jól láthatók, de mivel ezek kicsinyek, nem lehet azonosítani őket egyik eddig ismert jurakorú *Hydrozoa*-val sem.

Milleporidium cf. *remesi* Steinmann 1903.

Zirc és Borzavár közötti út kőfejtőiből cidarisos, krinoideás, neokomba átmenő sötétrózsaszínű dyphiás mészkőben és a Zirc—Pintérhegy titon-kőfejtője síma kőzet-anyagában. Teleptöredékek. Méretek : 1×1 cm és 10×8 mm. Jellemző titonbeli *Hydrozoa*. Középeurópa és Délkelet-Európa felső-jurájában igen elterjedt. A telep bázisán epitékmaradványokat találni. A szerkezet sugaras-körkörös. A zooidcsövek jól megfigyelhetők. Láthatók a fő harántlecek is. Színe pergament-sárga, áttetsző, üvegszerű és így a kőzet anyagából élesen kiválik. Mindkét lelet fiatal telep.

Rétegtani kiértékelés

A magyarországi jura korallfauna zömének kora : titon. A talált fajok rétegtani összegészését a következőkben adhatjuk :

Fajok neve	Hazai rétegek	Irodalmi adatok
<i>Thecosmilia rofanica</i>	hettangi	triász-liász
<i>Caryophyllia psilonoti</i>	liász alfa	liász alfa
<i>Caryophyllia liasica</i>	liász alfa	liász alfa
<i>Epismilia laufonensis</i>	titon	rauráci-alemelet
<i>Cyathophora cesaredensis</i>	titon	alsó-malm f. része
<i>Discocoenia bononiensis</i>	dogger	középső-ésfelső-dogger
<i>Trochocyathus truncatus</i>	alsó-titon	alsó-titon
<i>Trochocyathus primaeva</i>	alsó-titon	alsó-titon
<i>Microsolena agariciformis</i>	alsó-titon	sequáni és titon-emeletek
<i>Microsolena rotula</i>	alsó-titon	«corallian blanc»
<i>Milleporidium remesi</i>	felső-titon	titon

Az új fajok és a fajra meg nem határozott alakok e listában nem szerepelnek mert ezeknek összehasonlító külföldi vonatkozásait megadni nem lehet.

Júraidőszaki rétegeinkben a legelső júrától a legfelsőig szórványosan ugyan, de mégis megtalálhatók az egyes jellemző korallfajok. Lényegesebb padképzés és sűrűség eddig azonban csak a borzavári alsó titonból ismeretes. Gyér jura korallfaunánk amellet is bizonyít, hogy eléggé sajátos kifejlődésű, mert az ismert típusokkal alig egyeztethető össze ; viszonylagosan sok az új forma, sok a magányos alak és padképző csak egyetlen faj van. A környező országok hasonlókorú faunájától mind nemzetség, mind fajok tekin-

tetében lényegesen különbözik s ez a körülmény a hazai júra korallfaunát sajátossá és bizonyos tekintetben elszigeteltet teszi. Ez különleges kifejezéssel magyarázható.

Hasonló silány kifejlődést említ Schmidtil: Dél-Frankenalb dogger gammában Thalmässig mellett, ahol szigetszerű települése volt magányos és szirtképző koralloknak. E padok 6—30 cm szélesek s csak egy generáció által képződtek.

Az anyag gyűjtésében — ami a már az előszóban említett intézeti anyagokon kívül kezeimhez került — résztvettek Veréb I., Aradi M. és néhány lelkes borzavári dolgozó, kiknek e helyen is köszönetemet fejezem ki.

IRODALOM — LITERATUR

1. Alloiteau, J.: Coelenterés in: *Traité de paléontologie*, Masson et Co., Paris, 1952. — 2. Ammon, L.: Die Jura-Ablagerungen zwischen Regensburg und Passau. München, 1875. — 3. Bogoslawsky: Unterer Neocom und Rjásan-Horizont im Gouvernement Simbirská. *Verh. d. k. min. Ges. Petersbourgh* (2). 37. 1900. — 4. Duncan: On the Madreporaria of the infralias S. Wales. *Quart. Journ. Geol. Soc. London*, 1866. — 5. Frech, F.: Die Korallenfauna der Trias. *Palaeontographica* 37. 1891. — 6. Haug, F.: Portlandien, Tithonique et Volgien. *Bull. Soc. Géol. Fr.* (3). 26, 1898. — 7. Ilie, D. M.: Structure géologique de la region aurifère de Zalata (Roumanie). *Anuarul Inst. Geol. Roman.* XX. 1940. — 8. Jekelius E.: A brassói hegyek mezozoos faunája. *Földt. Int. Évk.* 23. 1915. — 9. Koby, F.: Monographie de polypiers jurassiques de la Suisse. *Mém. Soc. Pal. Suisse* 1880—1889. — 10. Koby, F.: Polypiers jurassiques supérieur du Portugal. *Commiss. Serv. geol. du Port. Lisbonne*, 1904—1905. — 11. Koch A.: Az erdélyi részek másodkori képződményei. *Kolozsvár* 1905. — 12. Koch N.: A tatai Kálváriadomb földtani viszonyai. *Földt. Közl.* 39. 1909. — 13. Kovács L.: Adatok az északi Bakony juraképződményeinek ismeretéhez. *Débrecei Egyet. Ásvány-Földt. Int. publ.* 1. 1934. — 14. Kulcsár K.: A Gerecsehegység középső liászkorú képződményei. *Földt. Közl.* 47. 1—2. 1914. — 15. Milaschewitz: Die Korallen der Nattheimer Schichten. *Palaeontographica* 22. — 16. Murchison et Verneuil et Keyserling: *Russia and the Ural-Mountains* 1845. — 17. Ogilvie, M. M.: *Korallen der Stramberger Schichten. Palaeontographica* 1896/97. 97. Suppl. II. 7. — 18. Pawlow, A. et Lamplugh: *Argiles de Seeton. Bull. Soc. Imp. Nat. Moscou* 1891. — 19. Quenstedt, F. A.: *Die Röhren- und Sternkorallen in Petrefactenkunde Deutschlands* VI. Leipzig, 1881. — 20. Quenstedt, F. A.: *Der Jura. Tübingen*, 1858. — 21. Rauff et Felix et Blanckenhorn: *Die fossile Fauna des libanesischen Jurakalkes* I. *Anthozoa. Beitr. z. Pal. u. Geol. Österreich-Ungarns u. d. Orients.* 15. 1903. — 22. Schmidtil, E.: *Korallenbänke im Dogger Gamma bei Thalmässig (Mfr.)*. *Geol. Bl. No-Bayern.* Erlangen, 1951. — 23. Steinmann, G.: *Nachträge zur Fauna von Stramberg (Tithon)*. II. *Milleporidium*. *Beitr. z. Pal. u. Geol. Österreich-Ungarns u. d. Orients.* 15. 1903. — 24. Taeger H.: *A Bakony regionális geológiája*. I. *Geol. Hungar. Sér. Geol.* 1936. — 25. Telegdi-Roth K.: *Ósálatlan. Tankönyvkiadó, Budapest*, 1953. — 26. Thomas, R. F.: *A comparative and critical revision of Madreporaria* in: *Quart. Journ. Geol. Soc. London*, 1884. — 27. Wein Gy.: *Zirc környékének titon rétegei*. *Földt. Közl.* 64. 1934. — 28. Wright, Th.: *On the Correlation of the Jurassic Rocks. Mem. Soc. Géol. Fr. Sér. 2. Tom. 7. Mem.* 1. 1869. — 29. Zittel, K.: *Die Fauna der älteren Cephalopoden-führenden Tithon-Bildungen. Palaeontographica Suppl. Cassel* 1870. — 30. Lecompte, M.: *Revision des Stromatoporoïdes. Inst. Sci. Nat. Belg.* 28. 53. 1952.

TÁBLAMAGYARÁZAT — TAFELERKLÄRUNGEN

XXXII. tábla

- 1 *Montlivaltia* sp.
- 2 *Epismilia laujonensis*.
- 3 *Calamosmilia* sövénybázisok.
- 4—6 *Cyathophora cesaredensis*.
- 7—8 *Discocoenia bononiensis*.
- 9 Hazai júrákorall-lelőhelyek (B : Borzavár, Z : Zirc-Pintérhegy ; T : Tata és L : Lábatlan).

XXXIV. tábla

1—12. *Thecosmilia rofanica pannonica* telepe felülről (1) és leánykehelyefüzödések (2—12)

XXXV. tábla

- 1—4. *Trochocyathus truncatus* (az 1. és 4. rajz Zittel után!).
 5—7. *Trochocyathus truncatus*.
 8—9. *Trochocyathus truncatus* (Zittel nyomán).
 10—11. *Trochocyathus truncatus*.

XXXVI. tábla

- 1, 3, 4. *Trochocyathus primaeva*.
 2, 5—8. *Trochocyathus primaeva*.
 9. *Trochocyathus primaeva* intrakalicinális bimbózással.

XXXVII. tábla

1. *Thecocyathus* sp. juv.
 2. *Thecocyathus* sp. juv. nyélfelülete.
 3—4. *Thecocyathus mactraeiformis*.
 5—7. *Thecocyathus mactraeiformis*.
 8—9. *Undulocyathus noszkyi* n. sp.

XXXVIII. tábla

- 1—2. *Undulocyathus hungaricus* n. sp.
 3. *Thecocyathus baconica*.
 4. *Thecocyathus baconica*.
 5—6. *Caryophyllida* sp. összeroncolt kelyhe mangánosodó részekkel.
 7—8. *Trochocyathida* sp.

XXXIX. tábla

1—9. *Microsolena agariciformis* (6. és 9. kép a sövények erős nagyításban).

XL. tábla

1—12. *Microsolena rotula pannonica* (4, 6, 8, 12. rajzok a sövények nagyított képeit mutatják).

XLI. tábla

- 1—4. *Microsolena rotula pannonica*.
 5—6. *Milleporidium* sp.
 7. *Hydrozoa* sp.
 8—17. *Milleporidium remesi* (z : zooid csövek nyílása ; t : tabula és hl : főharántléc).

A szerző eredeti rajzai.

Данные к знанию кораллов юрского периода в венгрии

Г. Колошвари

Автор перечисляет несколько видов кораллов юрского периода Задунайской области в Венгрии. Среди них встречается и несколько новых форм. Одна форма больших размеров: *Thecosmilia rofanica* считается новым подвидом, так как трубка у него возрастает до 13×12 мм в диаметре (*Thecosmilia rofanica pannonica* n. ssp.). — *Thecocyathus mactraeiformis* можно сравнивать с *Thecocyathus mactra*, происходящей из средней юры, но вследствие того, что эта форма в ее деталях расходится с ней, даже и с точки зрения возраста, автор называет венгерскую форму: *Thecocyathus mactraeiformis*.

От этой формы расходится следующая форма: *Thecoscyathus baconica*. В новый род автор включает два новых вида. Этот новый род называется *Undulocyathus*, так как продольный скелет полипа волнистого схода и состоит из линейчатого (*U. hungaricus*) или зернистого ряда (*U. neszkyi*). Отечественные формы вида *Microsolena rotula* гораздо больших размеров, чем швейцарские формы, вследствие чего этот коралл считается тоже новым подвидом (*Microsolena rotula pannonica*).

В пластах, находящихся на границе триаса с лейасом обнаружился вид *Thecosmilia rofanica*. В самых нижних-лейасовых отложениях нашлись *Caryophyllia psylontoni* и *liasica*.

В доггере был обнаружен новый вид: *Discocoenia bononiensis*. В верхней юре (нижнем титоне) встречается большинство юрских коралловых видов Венгрии; среди них единственный вид, который образует банки — *Microsolena agariciformis*. Самую верхнюю юру, переходящую в неоком, представляет одна Hydrozoa: *Milleporidium remesi*.

Beiträge zur Kenntnis der Eossilen Korallen der Jurazeit in Ungarn

G. KOLOSVÁRY

Verfasser erwähnt Korallenarten aus den ungarischen transdanubischen Juraschichten. Etliche neue Formen wurden gefunden. Die Unterart *Thecosmilia rofanica pannonica* unterscheidet sich von dem Typus durch den grösseren Durchmesser des Polyps (13 × 12 mm). Die Art *Thecosmilie maetraeformis* zeigt eine gewisse Ähnlichkeit mit *Thecosmilie maetra*, doch ist sie nicht identisch mit dieser Art des Doggers, desto weniger da die neue Art als typisch tithonisch zu beurteilen ist. Eine Übereinstimmung betr. des geologischen Zeitalters ist also nicht möglich. Eine andere neue Form ist *Thecoscyathus baconica*, die weder mit *Thecoscyathus maetraeformis*, noch mit *Thecoscyathus maetra* identisch ist. Verfasser stellte das neue Genus *Undulocyathus* auf. Die zu diesem Genus gehörigen Polypen haben auf ihrer Aussenfläche wellenartig ablaufende Rippen. Diese Aussenrippen können typische Rippen oder von Reihen kleiner Körnchen bestehende »Rippen« sein. Zur ersteren gehört *Undulocyathus hungaricus*, zu den letzteren *Undulocyathus neszkyi*. Es ist interessant, dass die Art *Microsolena rotula* in den ungarischen Juraschichten mächtig und wohlentwickelt ist, so dass Verfasser diese als eine endemische Unterart (*M. rotula pannonica*) auffasst.

Thecosmilie rofanica wurde in den Grenzschichten zwischen Trias und Lias gefunden. Aus dem niedersten Lias wurde *Caryophyllia psylontoni* bekannt. Im Dogger fand Verfasser die Art *Discocoenia bononiensis*. Alle übrigen Arten wurden im unteren Tithon gefunden, aber höchstens in der Form von solitären Polypen; nur bei *Microsolena agariciformis* wurde die Bildung von Kolonien beobachtet; folglich bestehen in Ungarn keine mächtigen Bänke von Korallen in der Jurazeit. In den obersten Schichten (Obere Jura — Neocom) wurde die Hydrozoe *Milleporidium remesi* gefunden.

Zusammenfassend können wir feststellen, dass in Ungarn (im Bakonygebirge) die Korallenfauna der Jurazeit sehr spärlich ausgebildet war und die solitären Polype die einen tieferen, sandig-schleimigen Biotop kennzeichnen, waren vorherrschend. Weder die schöne schweizerische, noch die reiche portugiesische und siebenbürgische jurassische Korallenfauna war getroffen, so zeigt unsere ungarische Korallenfauna der Jurazeit, trotz ihrer Armut, einen spezifischen Entwicklungscharakter.